

DULKADİROĞLU BEYLİĞİ ALÂÜDDEVLE BEY DÖNEMİ (1480-1515) SAFEVİ - OSMANLI İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ

Vural KÖKER

Araştırmacı/Tarih Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı Kahramanmaraş, vuralkoker@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-6521-0752

Özet

Dulkadir Beyliğini 1480-1515 yılları arasında yöneten, beyliğin en kudretli hükümdarı Alaüddeve Bozkurt Bey dönemi Dulkadir Beyliği tarihi açısından gerek siyasi olayları yönünden gerekse sosyal ve kültürel özellikleri yönünden oldukça önemlidir.

Süleyman Bey'in çocuklarından biri olan Alaüddeve Bozkurt Bey 1480-1515 yılları arasında yaklaşık 36 yıl Dulkadirli tahtında kalır. Hükümdarlığı boyunca Beyliğin bağımsızlığı ve sınırlarını genişletmek için mücadele etmektedir. Alaüddeve Bey, Osmanlı ve Safevi devletlerinin kuvvetini çok iyi bilmektedir. Bu iki güçlü devletin mücadele ettiği alan haline gelen beyliğin topraklarını korumaya çalışmıştır. Bununla birlikte, 14. Yüzyılın sonlarında Akkoyunlu Devletinin yıkılma sürecine girmesiyle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde beyliğin sınırlarını genişletme politikası izlemiştir. Ancak 15. Yüzyıldan başlarında bölgede Safevi Devletinin kurulması itibaren Dulkadirli toprakları ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi Osmanlı Safevi rekabetinin odaklandığı bir bölge olmuş, bu nedenden Osmanlı ve Safevi Devletleri Dulkadir Beyliği'ni birbirlerine karşı himaye etmek isteyerek bölgede etkili olmaya çalışmışlardır.

Böyle bir çalışma yapmaktaki amacımız Alaüddeve Bey döneminde Dulkadir Beyliğinin Doğu Anadolu Bölgesindeki faaliyetleri ile Osmanlı ve Safevilerle olan ilişkilerini objektif ve ayrıntılı bir şekilde incelemeye çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Dulkadir Beyliği, Alaüddeve Bey, Osmanlı, Safevi.

DULKADİROĞLU BEYLİĞİ ALÂÜDDEVLE BEY PERIOD (1480-1515) AN OVERVIEW OF THE SAFEVI - OTTOMAN RELATIONS

Abstract

The period of the most powerful ruler of the principality, Alaüddeve Bozkurt, who ruled the Dulkadir Principality between 1480-1515, is very important in terms of the history of the Dulkadir Principality, both in terms of political events and social and cultural characteristics.

Alaüddeve Bozkurt Bey, one of the children of Süleyman Bey, remained on the throne of Dulkadirli for about 36 years between 1480-1515. Throughout his reign, he struggled to expand the borders and independence of the Principality. Alaüddeve Bey knows very well the strength of the Ottoman and Safavid states. He tried to protect the territory of his principality, which became the area where these two powerful states struggled. However, at the end of the 14th century, with the collapse of the Akkoyunlu State, it followed a policy of expanding the borders of the principality in the Eastern and Southeastern Anatolia region. However, since the establishment of the Safavid State in the region at the beginning of the 15th century, the Dulkadirli lands and the Eastern and Southeastern Anatolia region became a region where the Ottoman Safavid rivalry was focused, so the Ottoman and Safavid States tried to protect the Dulkadir Principality against each other.

Our aim in conducting such a study is to try to objectively and in detail examine the activities of the Dulkadir Principality in the Eastern Anatolian Region and its relations with the Ottomans and Safavids during the Alaüdevle Bey period.

Key Words: Dulkadir Principality, Alaüdevle Beg, Ottoman, Safevi.

1. GİRİŞ

1337’de Türkmen Beyi Zeyneddin Karaca Bey’in liderliğinde Maraş ve Elbistan merkezli kurulan Dulkadir Beyliği 1522 yılında beyliğin son hükümdarı Ali Bey’in öldürülmesine kadar Maraş bölgesinde 185 yıl hüküm sürmüştür. Beyliğin merkezi Maraş ve Elbistan’dır. Beylik sınırları doğuda Elazığ (Harput)’dan batıda Kırşehir’e Kuzeyde Yozgat (Bozok) ile Sivas’ın güneyinde Gemerek ve Gürün ile güneyde Hatay ilinin Hassa ilçesine kadar uzanmaktadır. Dulkadir Beyliği Gerek Anadolu Beylikleri içerisinde en uzun süre hüküm sürmüş beyliklerden biri olması gerekse Osmanlı Devletine en son katılan beylik olması bakımından son derece önemlidir.

Memlukler tarafında Moğol akınlarından kaçan Türkmenler, İlhanlılara ve Çukurova da bulunan Ermenilere karşı Anadolunun güney bölgesine yerleştirildiler. Bu dönemde Kilikya Ermeni Prenslığı’nin hâkimiyetinde bulunan Maraş Türkmen boyları düzenledikleri akınlar ile 1298 yılında ele geçirilir. 1298 tarihinden itibaren Maraş ve çevresi Türkmen Beyleri tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Ancak bu beyler Memluk Devletine bağlı Halep valilerine tabi idiler. Anadolu’da Moğol hâkimiyetinin zayıflasıyla birlikte Zeyneddin Karaca Bey liderliğinde Bozok ve Ağaçeri Türkmenlerinin bir kısmı toplanmaya başladılar. Ancak bu dönemde gerek Türkmen beyliği gerekse bölge hükümdarlığı için Zeyneddin Karaca Bey ile Taraklı Halil mücadele içindedirler. Dönemin Memlûklü Sultanı Nasır’ın Zeyneddin Karaca Bey’e destek vermesiyle iki beyin rekabeti Zeyneddin Karaca Bey’in Türkmen Emirliği ve Elbistan Naibliğine dair menşur vermesiyle sonuçlanır. Böylece 1337 yılında Dulkadir Beyliği kurulur ancak Memlukler’in himayesi altındadır (Gökhan, 2011: 89).

Dulkadir Beyliği hüküm sürdüğü Maraş-Elbistan havalisi coğrafi konum bakımından Osmanlı ve Memluk Devletleri için çok önemli bir bölgede yer almaktadır. Bu devletler Dulkadir Beyliğini birbirlerine karşı “tampon bir devlet” olarak görmüşlerdir. Bu durumun farkında olan Dulkadir Beyleride izledikleri ikili denge politikalarla yukarıda bahsi geçen devletlerle ilişkilerini belli mesafede tutmaya dikkat etmişler ve bu sayede

devletlerini uzun süre ayakta tutmakta başarılı olmuşlardır. Dulkadir Beyliği kurulduğu ilk yıllarda Memlukulere tabi iken daha sonraları Osmanlı Devletine tabi olmuştur.

1480 yılında Alaüddevle Bozkurt Bey Dulkadir Beyliğinin başına geçmiştir. Onun dönemi beyliğin askeri siyasi ve sosyal açıdan en ihtişamlı dönemi olduğu söylenebilir.. Osmanlı Padişahı Fatih sultan Mehmed'in desteğiyle Dulkadirli tahtına oturan Alaüddevle Bey yaklaşık 36 yıl hüküm sürmüştür.

2. ALAÜDDEVLE BOZKURT BEY DÖNEMİ (1480-1515)

Alaüddevle Bozkurt Bey'in doğum yeri ve yılı ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır (Solak, 2006: 524). Arifi Paşa eserinde asıl isminin Bozkurt olduğunu beylik unvanı olarak Alaüddevle adını kullandığını belirtmektedir (Arifi Paşa, 2011: 42). Babası Süleyman Beydir. Dulkadir Beyliği'nin 10. Hükümdarı olan Alaüddevle Bozkurt Bey, 1480 -1515 yılları arasında yaklaşık 36 yıl hüküm sürmüştür. Alaüddevle Bey, Hükümdarlığı boyunca Beyliğin bağımsızlığı için mücadele etmiştir. Alaüddevle Bey, Osmanlı ve Memluklu devletlerinin kuvvetini çok iyi bilmekteydi. Bu iki güçlü devletin mücadele ettiği alan haline gelen Beyliğinin topraklarını korumaya çalışmıştır. İzlediği siyasetle bu iki büyük devleti karşı karşıya getirmeye çalışmıştı. 15. Yüzyıl başlarından itibaren Dulkadirli toprakları ve Doğu Anadolu bölgesi Osmanlı-Memluklu-Akkoyunlu rekabetinin odaklandığı bir bölge olmuş, özellikle Osmanlı ve Memluklu Devletleri Dulkadir Beyliği'ni birbirlerine karşı himaye etmeye çalışarak bölgede etkili olmaya çalışmışlardır (Gögebakan, 2002: 461 Türkler).

2.1. Alaüddevle Bey - Şah İsmail Dönemi Dulkadirli, Safevi İlişkileri

Osmanlı ve Memlukler ile dostluğu temim etmiş olan Alaüddevle Bey için doğuda büyük bir tehlike bulunmaktadır. Dulkadiroğlu Şehsuvar Bey zamanında Melik Arslan'ın oğlu Arslan eşrafını da alıp Uzun Hasan'ın yanına sığınmıştı. Özellikle Avşar ve Bayat boylarına mensup Türkmenler Akkoyunluların hizmetine girdiler (Sümer, 1992: 14). Akkoyunlular'ın zayıflayıp yerine Safevilerin alma mücadelesi sırasında Alaüddevle Bey Akkoyunlular'ın yanında yer aldı (Gökhan, 2011: 2009). Akkoyunlu Hükümdarı Rüstem Bey, kardeşi Sultan Ali'nin ölümü üzerine henüz yaşı küçük olan

Şah İsmail'i ele geçirmek istiyordu. Bunun üzerine İsmail, teyzesi Paşa Hatun tarafından Erdebil'de hekimlik yapan Dulkadirlilerden Aba (Ebe) adındaki bir kadına gizlemesi amacıyla teslim edilmiş ve onun tarafından saklanmıştı. Daha sonra İsmail'in akıbetinden korkan bu kadın onu babasının müridlerine teslim etti (Yinanç, 1989: 89).

Müridler tarafından Gilan'a kaçırılan İsmail uzun bir süre orada kaldı. Uzun yıllar saklanan Şah İsmail ortaya çıktığı esnada, Anadolu'da babası ve dedesi Şeyh Cüneyd tarafından önce Sünni iken sonra Şii karektere sokulan tarikatlarının birçok taraftarı olmuştu. Diğer taraftan Dulkadirli Beyliği topraklarında önemli miktarda Alevi, Türkmen yaşamaktaydı. Hatta, Safevi Devleti'nin kurucusu Şah (Şeyh) İsmail 1500'de İran'dan Erzincan'a gelip Anadolulu taraftarlarını davet ettiğinde kendisine katılan önemli guruplardan birisi de Alevi olan "Dulkadirli Türkmenleri" idi. Şeyhlerine son derece bağlı olan bu Türkmenler Safevi Devleti'nin kuruluşunda çok etkili olmuştur (Sümer, 1992: 18-20). Dulkadir Türkmenleri, Safeviyye tarikatının en eski müridlerinden olup tarikatın erken dönemlerinden itibaren Erdebil'e yerleşmeye başladılar (Gündüz, 2010: 84).

Bu sebepten ötürü Dulkadirli arasında da çok sayıda şii unsur bulunmaktaydı. Şah İsmail 1500 yılında etrafına taraftarlarını toplamak amacı ile Erzincan yakınlarındaki Sarıkaya yaylağına geldiğinde, Anadolu'daki Kızılbaş Türkmenler'in çoğunluğu onun yanına gittiler (Yinanç, 1989:90). Öyle ki Dulkadir ülkesinden bir genç düğünü yapıldıktan sonra gerdeğe girmeye hazırlanırken Şah İsmail'in yanına kostuğu rivayet edilir (Sümer, 1976: 18). Anadolu'dan giden Türkmenlerin de desteğini alan Şah İsmail, 1500 yılında Şirvan Şah Ferruh Yesar'ı, bir sonraki yılda Akkoyunlu Elvend'i Şurur'da yenerek önce on iki imam adına, sonra da kendi adına hutbe okutarak şahlık tahtına oturdu (Yinanç, 1989: 90). Safevi Devletini kuran Şah İsmail, (1501-1524), Erdebil tarikatının kurucusu Şeyh Safiyüddin'in altıncı göbekden torunudur (Ekinci, 2002: 447).

Şah İsmail'in yanına gidenlerin büyük kısmı Bozok bölgesinden giden Türkmenlerden oluşmaktaydı. Alaüddeve kendi ülkesinden Şah İsmail'in yanına giden Türkmenlere ilk zamanlarda müdahale etmemişti. Öyle ki yıkılmaya yüz tutmuş Akkoyunlu Devletinin toprakları üzerinde kurulan Safevi Devletinin gücün gitgide artması Osmanlı Devletinin yanı sıra Dulkadir ülkesini de tehdit etmeye başlamıştı. Şah

İsmail'in Safevi Devletini kurduktan sonraki ilk amacı Doğu Anadolu Bölgesine doğru genişleme düşüncesindeydi (Gökhan, 2011: 210). Kızılırmak sınır olmak üzere Doğu Anadolu ve Orta Anadolu toprakları gibi Şiiliğin etkili olduğu bir saha olan Dulkadirli ülkesi aynı zamanda Kızılbaş Türkmenlerin de yoğun olarak bulunduğu bir beylik durumundaydı (Döğüş, 2008: 77). Durumun önemini geç fark eden Alaüddevle Bey Ülkesindeki Kızılbaş Türkmenlerin İran'a gitmelerine engel olmaya başladı. Şah İsmail ise Anadolu da destek arayışı içerisinde idi. Bu sebepten Alaüddevle Bey'e yaklaşarak kızı Benli Hatun'u istedi. Alaüddevle Bey önce kızını Şah İsmail'e vermeyi vaad etmiş ise de daha sonra onun Şiiliğini bahane etmiş ve vazgeçmişti. Üstelik ülkesindeki Kızılbaşlar'ın İran'a gitmelerine izin vermemesi onuru kırılan Şah İsmail'i harekete geçirdi. Aslında iki tarafı karşı karşıya getiren kız alıp vermekten öte Alaüddevle Bey'in Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Akkoyunlu ülkesini elde etmek istemesinden kaynaklanıyordu (Gökhan, 2011: 210).

1502 yılının ilkbaharında Akkoyunlu Elvend'i takip etmek suretiyle Şah İsmail Tercan'a kadar geldi. Buradan şii Türkmenlerin İran'a gitmelerini engelleyen ve Akkoyunlu Elvent'e yardım etmek isteyen Alaüddevle Bey üzerine bir kuvvet gönderdi. Şah İsmail öncelikle Akkoyunlu direnişini kırmaya çalışmışsa da Elvend'in Tebriz'e saldıracağını haberinin gelmesi üzerine geri döndü. Şah'ın geri dönmesi üzerine savaşmaya cesaret edemeyen Elvent önce Bağdat'a oradanda Diyarbakır'a kaçtı. Elvend'den sonra daha önce Isfahan ve Fars'tan kovulan Son Akkoyunlu Şehsadesi Murad ortaya çıkmıştır. 1503 yılında Hemedan yakınlarında Safevi kuvvetlerine yenilen Şehzade Murad Şiraz'a doğru kaçtıysa da Safevilerin takip etmesi üzerine Bağdat'a kaçmak zorunda kaldı. Bağdat'ta Irak-ı Arap valisi Barig Beg Purnak tarafından karşılanarak Akkoyunlu tahtına çıkarıldı (R.Yinanç, 1989: 90). Bu durum üzerine Şah İsmail'in Bağdat'a yaptığı sefer neticesinde ona karşı koyamayan Murad ve Barik Halep'e oradan da Alaüddevle Bey'in yanına sığındılar. Şah İsmail'in Bağdat'ı ele geçirip Diyarbakır'ı tehdit etmeye başlaması üzerine, Alaüddevle Bey Padişah II. Bayezid'den yardım istedi. Anacak II. Bayezid, Alaüddevle Bey'e yardım etmemiş hatta Şah İsmail'i ilişkilerini iyi tutmak için bu zaferinden dolayı tebrik etmişti (Tansel, 1966: 240). Alaüddevle Bey ise Akkoyunlu Hükümdarı Murad'a yardım etmeye devam etmiş, Hatta Şah İsmail'in evlenmek istediği kızı Benli Hatun'u da Murad'la evlendirdi.

Alaüddevele Bey'in desteğininide alan Murad, Şah İsmail'in Mazenderan'a sefer yapmak üzere Irak'tan ayrılmasını fırsat bilerek Bağdat'ı tekrar ele geçirdi (R.Yinanç, 1989: 90).

Bu devrede ortaya çıkan diğer bir olay da Akkoyunlu Devletinde ortaya çıkan taht mücadelesi idi. Akkoyunlu hükümdarının Diyarbakır da ölümü ile devletin başına kimin geçeceği ile ilgili devlet yönetiminde söz sahibi olan emirlerin arasında anlaşmazlık çıkmasına sebep oldu. Emirlerden bir kısmı Elvend'in divan beyi Emir Bey tarafını tutmakta iken, bir kısmı da Alaüddevele Bey'in yanında bulunan Göde Ahmet'in oğlu genç yaştaki Zeynel'i Dulkadir Bey'inin desteğiyle tahta çıkarmak için aday gösteriyorlardı. Alaüddevele Bey bu istek üzerine Zeynel'i Diyarbakır'a gönderi. Alaüddevele Bey'in iki oğlu Şahruh ve Ahmed ile kardeşi Abdürrezzak ile onun oğulları Hamza ve Hüdadad gibi hemen hemen bütün Dulkadirli şehzadeleri de bütün kuvvetleriyle Diyarbakır seferine katıldılar (Yinanç, 1989: 91). Dulkadirli ordusunu Abdürrezzak komuta etmekteydi. Akkoyunlu Zeynel ile Diyarbakır'a gelen Dulkadir ordusu Şehri ele geçirerek çevredeki diğer şehir ve kalelere doğru harekete geçtiler. Diyarbakır'ı ele geçirdikten sonra Zeynel'e bırakan Abdurrezzak komutasındaki Dulkadirli ordusu Ergani tarafına doğru hareket ettiler. Ergani'yi kazasını alarak etraftaki birçok köyü ele geçirdiler. Bu sefer esnasında Eğil'in Merdasi Emiri Lala Kasım b. Şah Muhammed, Atak'ın Zaraki Emir'i Ahmet b. Mir Muhammed, Silvan'ın Sülaymani Emir'i Mir Diyadin b. Mir İbrahim gibi yerel beyler Dulkadirlilere katıldılar (Gökhan, 2011: 211). Bu Kürt Beylerinin Dulkadirlilere katılması ile sefer daha da kolay hale getirdi. Hasankeyf'de Dulkadirlilerin eline geçti. Dulkadirliler Eğil'i Abdal Bey'e, Selim Kalesini ise Selimoğluna verdiler. Abdurrezzak'ın iki oğlundan Hudad'a Silvan'ın, diğer oğlu Hamza da Savur Şehrinin valiliğine getirildi. Dulkadirliler Mardin, Diyarbakır ve Urfa civarında büyük bir kuşatma harekâtına girişmişlerdi. Bu esnada Alaüddevele Bey'in oğlu Şahruh Mardin'i kuşatmıştı. Mardin'in ileri gelenleri Lala Murad, Lala Dilcan, Elvend Bey'in lalası, Kete oğlu Ali Bey gibi Şehrin ileri gelenleri bir süre sonra bağlılıklarını bildirdiler. Diğer şehirlerde de olduğu gibi Mardin'e de Kul Yunus'un emrinde ki üç yüz kişilik Dulkadirli kuvveti yerleştirildi. Mardin'in alınmasıyla birlikte Şahruh Bey ilerlemeye devam ederek, Sincar Prensinin üzerine Kara Bey Oğlu Abdi'nin komutasında ki Dulkadirli kuvvetlerini gönderdi. Kara Bey Oğlu Abdi Cizre-i Mevsil'e kadar fetihlerde bulundu. Bu esnada Bir kısım Dulkadirli kuvvetleride Urfa'yı kuşatmışlardı. Şahruh Bey'de kuşatmaya yardım etmek için

kuvvetleriyle Urfa'ya doğru hareket etti. Şahrüh Bey'in ordusunun öncü birliklerinin komutanı Yunus Bey yolda iken Urfa kuşatmasını kaldırmak için yardıma giden Mevsilli Türkmenlerinden Halil Sufi oğlu Yusuf Bey ile karşılaştı ve yapılan savaşta galip geldi. Alaüddeve Bey'in diğer oğlu Ahmed'de Birecik'e kaçan Yusuf Bey komutasındaki Mevsilli Türkmenlerini Takip ederek Halep'e kaçmak zorunda bıraktı. Şahrüh Bey'de 1505'de Urfa önlerine gelmeden önce babası Alaüddeve Bey'e yukarıda bahsi geçen bütün bölgelerin ele geçirildiğini bildiren bir fetihname gönderdi (R.Yinanç, 1989: 92).

Dulkadirliilerin Doğu ve Güneydoğu Anadolu taraflarına yaptıkları bu büyük fetih hareketi Urfa'nın ele geçirilmesiyle sona erdi. Ancak ele geçirilen bu bölgelerdeki yerlerin hâkimiyeti kısa sürmüştür. Dulkadirliiler, Diyarbakır'ı ele geçirdikten sonra Zeynel'e vermişlerdi. Ancak Zeynel'in Diyarbakır'daki hâkimiyeti kısa sürdü (Gökhan, 2011: 212). Zeynel Diyarbakır'a hakim olur olmaz Akkoyunlular'ın ileri gelenleri ile Elvend'in Divan Bey'i ni hapse attıran ve aynı zaman da halka baskı yapan Abdülhay'ı şehrin valiliğine getirmişti. Bir süre sonra hapsoldüğü yerden kaçan Emir Bey yandaşlarıyla Zeynel'i yenerek Abdülhay'ı öldürdü ve Diyarbakır'ı ele geçirdi. Bu durum üzerine Zeynel tekrar Alaüddeve Bey'in yanına sığındı (Yinanç, 1989: 92). Alaüddeve Bey ise Diyarbakır'ı ele geçiren Emir bey'i kendi hâkimiyeti altına almaya çalışıyordu. Bu durum göstermektedir ki Alaüddeve Bey'in amacının Bu bölgedeki Akkoyunlu hâkimiyetinin sürmesinden ziyade Bölgenin kendi hâkimiyetinde kalmasını istemesidir (Gökhan, 2011: 212).

Bu esnada Şah İsmail Şirvan ve Horasan'a seferler yaparak İran'daki hâkimiyetini tamamlamıştı. Batıya doğru yönelen Şah, Orta Anadolu' da önemli bir hâkimiyeti olan Dulkadirliiler üzerine sefer düzenlemeyi düşünmekteydi (Kılıç, 2004: 413). Alaüddeve Bey'in Akkoyunlu şehzadesine yapmış olduğu destek o'na karşı duyduğu kını iyice arttırmıştı. Zira Safevi Devletinin hudutlarını ihlal eden Kürt aşiretlerinin saldırıları ile Diyarbakır olayları endişe uyandırmaktaydı (R.Yinanç, 1989: 92). Üstelik bu sırada Dulkadir Beyliğine Şah İsmail'in gönderdiği Ustacalu Oğlu Emet, Alaüddeve Bey tarafından hakarete uğrayarak Gökgözlü'de tutsak edilmişdi. Bu gelişmeler üzerine 1505 ve 1506'da yapılan iki seferle Şah İsmail Kürt aşiretlerini pasif hale getirmiş ve Alaüddeve Bey'e bir ders vermek ve cezalandırmak için karşı sefer hazırlıklarına başladı. Hazırlıklarını tamamlayan Şah İsmail 1507 yılında Elbistan'a

doğru harekete geçti. Safevi ordusunun aslında Diyarbakır üzerinden Dulkadirli topraklarına ulaşması mümkün iken, Gerek Osmanlılara gözdağı vermek (Gündüz, 2010: 85) gerekse Anadoludaki Kızılbaşların desteğini almak için Erzincan ve Suşehri yolu ile Osmanlı sınırından Dulkadirli üzerine yürümeyi tercih etti. Osmanlı sınırında bulunan Erzincan'a gelerek burada kırk gün konaklayıp altmış bine yakın savaşı topladı (Angiolello, D'Alessandri, 2007: 194). Şah İsmail'in Anadolu'ya Erzincan'a geldiğini duyan II. Bayezid' in oğlu Amasya valisi Şehzade Ahmed durumdan babasını haberdar etmiş ve Anadolu' daki Kızılbaş-Türkmenlerin Şah İsmail'in etrafında toplanmalarını için tedbir alınmıştı. (Kılınç, 2004: 413). Safevi hükümdarı, Osmanlı Padişahı II. Bayezid'den Dulkadirli ülkesine girmek için, Osmanlı topraklarından geçme izni istedi. II. Bayezid, yine de Şah İsmail'den endişe ederek memleketine zarar vermemesi için tedbir olarak, Orta Anadolu'ya büyük kuvvetler yığmıştır. Ankara'da Anadolu Beylerbeyi Karagöz Paşa ordusu ile Çubuk ovasında toplanmıştı. Vezir Yahya Paşa ise yetmiş bin kişi ile Kayseri- Sivas arasına gelmişti. Şehzade Şehinşâh on bin askerle emir bekliyordu. Karagöz Paşa hepsine başkumandan tayin edilerek yirmi üç bin askerle Çubuk'tan Kayseri'ye gelmiş, yüz on beş bin kişilik Osmanlı Ordusu 1507 yılı boyunca hazır bekletilmişti (Kılınç, 2004: 413).

Şah İsmail' in Dulkadir ülkesine yapacağı seferin sebeplerini şöyle sıralayabiliriz; Şah İsmail' in Anadoludaki Türkmen boyları arasında Şiiliği iyiden iyiye yaymak ve siyasi destekçilerini çoğaltmak istemesi. Şah İsmail' in Alauddevle Bey'in kızı Benli Hatun'u istemesi ve Alauddevle Bey' in Şah İsmail'e kızını vermek istememesi. Bununla birlikte Alauddevle Bey' in Şah İsmail'e karşı Akkoyunlu beylerini desteklemesi ve Şah İsmail'e karşı devamlı tahrik etmesidir (Kılınç, 2004: 414).

Şah'ın Osmanlı topraklarında geçme isteği kabul görünce; Osmanlı tebasına zarar vermemeye dikkat ederek Osmanlı topraklarından geçip, Sarız yoluyla Elbistan'a doğru hareket etti. Sarız üzerinden Dulkadirli topraklarına giren Dede Bey'in kumandasındaki öncü kuvvetlere Dulkadirli Kasım Bey gece baskını yapıp bu öncü kuvvetlerin bir kısmını yok etti (Gündüz, 2010: 86-87). Dulkadirli topraklarına girmesini bu yolla beklemeyen Alaüddevle'yi Şah İsmail gafil avlamış aynı zamanda Anadolu'nun Şii halkınada propaganda yapmışdı (Karaca, 2002: 412 Türkler). Yukarıda da bahsettiğimiz üzere İlk karşılaşma, Safevi öncü kuvvetleri ile Dulkadirli keşif

kuvvetleri arasında meydana geldi. Alaüddevele Bey'in Sarı Kaplan lakaplı oğlu, Kasım, Safeviler'in Dede Bey komutasındaki öncü kuvvetlerini bozguna uğrattı. Dede Bey bu çarpışmada üç yüz kadar kayıp verdikten sonra sadık adamlarından Halil ağa'nın yardımlarıyla kaçarak canını zor kurtardı. Safevi ordusunun yaklaşması üzerine Kasım geri çekilmek zorun da kaldı (Yinanç, 1989: 93). Alaüddevele Bey ise Osmanlı ve Memluklerden yardım istemişse de, karşılık görememişti (Gökhan, 2011: 212). Dulkadir Bey'i Safevi ordusuna karşı koyacak gücü olmadığından yanına yaklaşık dört bin kişilik kuvvetinide alarak sarp ve dik yamaçlı Turna Dağına çekildi. Osmanlı ve Memluklerden tekrar yardım istemişse de Memluklerden cevap bile gelmemişti. Osmanlı Padişah'ı II. Bayezid'in Yahya Paşa komutasında gönderdiği Osmanlı ordusu da Ankara'ya kadar gelmiş ve sadece Safevi ordusunun hareketlerini izledi (Tansel, 1969: 243). Turna Dağı eteklerine ulaşan Şah İsmail uzun bir süre bekledikten sonra Alaüddevele Bey'in dağdan inmeyeceğini anlamış, alay ederek ona "Ala Dana" lakabını takarak geri dönmeye karar verdi (Yinanç, 1989: 93). Osmanlı Devleti Padişahı II. Bayezid, Vezir Yahya Paşa komutasındaki orduyu Ankara'dan Kayseri'ye doğru yürütmüş, bunu duyan Şah İsmail'in kuvvetleri ağırlıklarını bırakarak Fırat nehrini zorla geçmişlerdir (Uğur, 1989: 51).

Şah İsmail bu sefer esnasında başta Elbistan ve Maraş olmak üzere, Dulkadir ülkesinde ağır tahribatlarda bulundu. Şah İsmail'in yaptığı bu tahribatlar, Maraş ile Elbistan'ın o güne kadar gördüğü yıkımların en şiddetlisi idi. Bu döneme kadar Dulkadirli Beyliğinin merkezi durumunda olan Elbistan bu olaydan sonra önemsiz bir şehir olmuş, Devlet merkezi Dulkadirli Beyliğinin kışlağı olan Maraş'a taşınmıştı (Altınöz, 2009: 36).

Bu tahribatlarda abideler dini ve sosyal yapılarda yerle bir edilmiştir. M. Halil Yinanç'ın eserinde bahsettiğine göre Osmanlı kaynaklarından alınan bilgilere göre Şah İsmail, Alaüddevele Bey'in bir oğlu ile iki torununu ele geçirdikten sonra öldürmüş ve onları ateşte kızartarak Köpeklere yedirmek suretiyle Dulkadirli mezarlarını kirletmiştir (M. H. Yinanç, 1993: 659). Bu sırada Diyarbakır'ı ele geçirmiş olan Emir Bey Elbistan'a gelerek Şah İsmail'e bağlılığını bildirdi. Şah İsmail, Emir Bey'e mühürdarlık ünvanı verdi. Kış mevsiminin gelmesiyle Şah İsmail Elbistan'dan ayrılarak Azerbaycan'a döndü (Gökhan, 2011: 212). Şah İsmail, Dulkadir ülkesine düzenlediği bu seferle hem Memlukler'in hem de Osmanlılar'ın tepkisini ölçmek istemiştir (Karaca,

2002: 412). Şah İsmail Diyarbakır Valiliği'ne Ustaclu Muhammed Han'ı getirdi. Geri dönerken Safevi ordusu geçtiği bütün yerleri tahrip etti. Harput'taki Dulkadirli kuvvetleri yok edip, buraya Safevi kuvvetlerini yerleştirdi. Şah İsmail ve ordusu, Alaüddeve Bey ve kuvvetlerinden kat kat üstün iken, Dulkadirli kuvvetlerine karşı kesin bir zafer elde edemeden geri dönmek zorunda kaldı. Alaüddeve Bey, Safevi kuvvetlerinin geri dönmesi üzerine sığındığı Turna dağından inerek harekete geçti ve Urfa'ya doğru saldırıya geçti (R.Yinanç, 1989: 94).

Bu esnada Emir Bey Elbistan'a hareket ederken Diyarbakır'ın idaresini kardeşi Kayıtmaz'a bırakmıştı. Safevilere düşman olan Kayıtmaz Ustaclu Muhammed Han'a şehri teslim etmeyi reddetti. Bu arada Bölgede bulunan Kürt aşiretleride Ustaclu Muhammed Han'a zorluk çıkarıyorlardı. Sünni ve bağımsız olan bu kürt aşiretleri, Amnid'de kışlayan Safevi kuvvetlerini sürekli taciz etmekteydiler. Tacizlerden bıkan Ustaclu Muhammed Han Mardin'e gitmek zorunda kaldı. Ustaclu Muhammed Han Diyarbakırdan ayrılır ayrılmaz Kayıtmaz, Şeyh İbrahim Gülşeni'yi Urfa'da bulunan Alaüddeve Bey'in yanına göndererek ona bağlılığını bildirdi. Bu gelişme üzerine Alaüddeve Bey'de Kayıtmaz'a kızlarından birini vermeyi vaad ederek oğulları Kasım ve Erdivane komutasında Diyarbakır'a takviye kuvvetler gönderdi. Alaüddeve Bey'in Kayıtmaz'a yardımına karşılık Ustaclu Muhammed Han'da kardeşi Kara Bey komutasındaki sekiz yüz kişilik birliği Diyarbakır'a sevk etti. Kendiside bir süre sonra birlikleriyle Diyarbakır önlerine geldi (R. Yinanç, 1989: 94). 1509 yılında Diyarbakır surları önlerinde birleşen Akkoyunlu ve Dulkadirli güçleri ile Safeviler arasında çetin bir savaş oldu. Safevi komutanı Ustaclu Muhammed Han'ın ordusunun daha zayıf olmasına rağmen Akkoyunlu ve Dulkadirli ittifakına karşı büyük bir zafer kazandı. Alaüddeve Bey'in yiğitliğine istinaden "Saru Kaplan" lakabı verilen Kasım ile Diğer oğlu Erduvan Safevilere esir düştüler (Gökhan, 2011: 94). Kasım kendilerinin Şah İsmail'e gönderilmesini istediye de Ustaclu Muhammed Han her ikisini de idam ettirerek kellelerini şah'a gönderdi. Şavaş meydanında birçok Dulkadir boy beyi de öldürülmüştü. Kayıtmaz ve taraftarları direnişe devam ederken Diyarbakır emirlerinden biri Ustaclu Muhammed Han'ın kuvvetleriyle birleşerek onların şehre girmesini sağladı. Böylece galip gelen Ustaclu Muhammed Han Kayıtmaz ile direnişe devam eden Dulkadirli kuvvetleride yakalatarak idam ettirdi (Gökhan, 2011: 94).

Alaüddevele Bey aldığı bu ağır yenilgiye ve oğullarının öldürülmesine rağmen Urfa ve Diyarbakır'ı elde etme düşüncesinden vaz geçmedi. 1510 yılının Şah İsmail'in Bağdat'a sefer düzenlediğinin haberini alınca yeniden oğulları Şahruh ve Ahmed komutasında 14.000 kişilik bir orduyu Diyarbakır'a gönderdi. Mardin yakınlarında bulunan Ustaclu Muhammed Han hemen birlikleriyle Diyarbakır önlerine geldi. Muharebe düzenine geçildiğinde tarafların köpekleri boğuşmaya başladı. Köpeklerin boğuşmasının sonucunda Ustaclular'ın köpekleri Dulkadirli'lerin köpeklerini kaçırttı. Bu durumu uğurlu olarak gören Ustaclu Muhammed Han ve kuvvetleri Dulkadirli'lerle saldırdılar. İki taraf arasında çetin geçen bu savaşta da Yiğitçe çarpışmalarına rağmen Dulkadirli'ler bir kez daha yenildiler. Alaüddevele Bey'in oğulları Şahruh ve Ahmet Beyler ile maiyetinde bulunan kırk kişi esir edilerek hemen boyunları vuruldu (Gökhan, 2011: 213). Esir düşen Şahruh Bey'in oğulları Mehmed ve Ali Beyler Şah İsmail'in yanına gönderildiler. Bu Beylerin hayatlarını bağışlayan Şah onlara daha sonraları emirlik vermiştir. Mehmed ve Ali Beyler Kanuni Sultan Süleyman'ın 1535 yılında ki İrakeyn seferi sırasında Safeviler'e sırtlarını dönmek suretiyle Osmanlı tarafına geçmişlerdir (Sümer, 1992: 31). Alaüddevele Bey'in Urfa ve Diyarbakır'ı fethetme düşüncesi bu iki büyük mağlubiyet ile özellikle oğulları Şahruh ve Ali Beylerin katledilmesi ile torunlarının birçoğunun ya öldürülmesi ya da esir düşmesi ile sona erdi. Özellikle oğullarının öldürülmesine çok üzülen Alaüddevele Bey'in siyah elbiseler giyerek yas tuttuğu ifade edilir. Müverrih Hasan-ı Rumlu'nun ifadesiyle "Diyarbakır'a göz dikmenin havanda su dövmek veya soğuk demir işlemek" olduğunu anladı (Gökhan, 2011: 213).

Diyarbakır alınan galibiyetin etkisiyle Ustacalu Muhammed Han'ın kuvvetleri, Memluk sınırlarını da girerek Malatya'ya kadar ilerlediler. Safevi istilası Memlukler'in müdahalesini ve iki devlet arasında çatışmaya yol açacağı esnada Alaüddevele Bey kendi kuvvetleri ile Ustacalu Muhammed Han'ın adamlarını püskürmede başarılı oldu. (R.Yinanç, 1989: 95) Safevi Hükümdarı Şah İsmail'de bu esnada Mısır'a elçi göndererek niyetinin Memluk Devleti ile çatışmak olmadığını, sınır ihlalinin de kendi iradesi dışında yapıldığını ifade ederek, Memluklerden özür diledi. Şah İsmail'in uyguladığı ustaca diplomasi sayesinde bir müddet sonra Memluk Sultanı Kansu Gavri ve Alaüddevele Bey ile ilişkilerinin düzene koydu. 15011 yılında Şah İsmail'in Alaüddevele Bey'e bir çadır hediye etmesi Dulkadirli'ler ile Safeviler arasında artık

dostluk ilişkileri kurulduğu ve iki devlet arasında bir saldırmazlık anlaşması yapıldığı bilinir. 1511 yılından itibaren Alaüddeve Bey, Şah İsmail ile yakın dostluk ilişkileri içine girmişti. Zaten Osmanlı, Memluk ve Akkoyunlu üçgeni arasında denge politikası takip ederek devam ettirilen Dulkadir Beyliği, Safeviler'in ortaya çıkışı ve Akkoyunluların zayıflaması ile güneydoğuda hâkimiyet kurmaya çalışmış, ancak görüldüğü üzere bunda da başarılı olamamıştı. Alaüddeve Bey Osmanlı ve Safevi Devletleri arasında denge politikası takip ederek, beyliğini devam ettirmeye çalışmış ancak Osmanlılara karşı yürüttüğü politika onun sonunu hazırlamıştır (Gökhan, 2011: 213).

2.2.Alaüddeve Bey- Yavuz Sultan Selim Dönemi Osmanlı Dulkadirli Münasebetleri

Alaüddeve Bey döneminde Osmanlılarla ilişkileri zamanla zayıflamaya başladığı görülmektedir. Özellikle Yavuz Sultan Selim döneminde ilişkilerdeki bu zayıflamanın had safhada olduğunu görmekteyiz. Öyleki Alaüddeve Bey, torunu Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkışını bile tebrik etmemişti. Alaüddeve'nin bu hareketi Yavuz Sultan Selim'in dikkatinden kaçmamıştı (Yinanç, 1989: 96). Yavuz sultan Selim Han Çaldıran seferine giderken Kayseri'nin üç konak ilerisindeki Çubuk mevkiine varınca dedesi Alaüddeve Bey'e bir mektup yazıp yolladı (Ercan, 2002: 428). Yavuz mektubunda Osmanlılar ile Dulkadirliler'in aynı mezhebden olduklarını belirterek Alaüddeve Bey'i sefere davet etti. Alaüddeve Bey ise, “ kendisi gibi doksanlık bir pir-i faniyi sefere sürüklemenin hiçbir fayda sağlamayacağını” belirterek yaşını bahane etti ve sefere katılmadı. Bu esnada Alaüddeve Bey, Şah İsmail ile ittifak halinde olduğu, yeğeni Şahsuvaroğlu Ali'nin Yavuz tarafından himaye edilmesinide istemediğın sefere katılmamıştır. Alaüddeve Bey Diyarbakır seferine çıkmadan önce oğlu Şahrüh'u veliaht tayin etmişti. Bu duruma kızan Ali Bey Osmanlı Paışahı II. Bayezid'in yanına sığındı. Yavuz'un Osmanlı tahtına geçmesi ile Ali Bey Trakya'da Çirmen Sancak Beyliği'ne atanmışdı (Yinanç, 1989: 96).

Alaüddevele Bey'in Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim'in Şah İsmail'e karşı düzenlediği sefer sırasındaki tutumu, Alaüddevele Bey ile Şah İsmail'in ittifak yaptıklarını göstermekle birlikte, Şah İsmail'in Çaldıran muharebesinden hemen önce Yavuz Sultan Selim Han'ın mektubuna verdiği cevap da böyle bir ittifakın mevcudiyetini onaylamaktadır. Alaüddevele Bey Yavuz'un Çaldıran seferine çıkmasıyla tarafsız kalmamıştı. Osmanlıya sırtını dönmüş hatta Osmanlı levazımcılarına Dulkadirli ülkesinden yiyecek ve hayvan yemi satışını yasaklamakla birlikte oğullarına onların iâşe, malzeme ve silahlarının da yağmalattırdı. Bu durum üzerine Yavuz Sultan Selim tedbirli davranarak İran seferine devam ederken Osmanlı ordusunun arkasını emniyete almak ve Dulkadirli saldırılarına engel olmak için Kayseri ve Sivas arasındaki bölgede kırk bin kişilik birlik bırakmıştı (Uzunçarşılı, 1989: 251).

Alaüddevele Bey'in Beyliğinin devamını sağlamak için izlediği Osmanlılar, Memlukler ve Safeviler arasında sağlayacağı denge politikasında Memlukler ve Safeviler'e ağırlık vermesi Osmanlılarla ilişkilerinin bozulmasına neden oldu (Ercan, 2002: 432). Yukarıda da bahsettiğimiz üzere Alaüddevele Bey Yavuz ile Şah İsmail arasında yapılan Çaldıran savaşında Osmanlılara yardım etmemekle birlikte Osmanlı ordusunun ihtiyacı olan yiyecek ve hayvan yemi satışını yasaklamıştı. Ayrıca Osmanlı Ordusunun iâşe ve teçhizatlarını yağmalattırarak, Osmanlıları arkadan vurmuştu (Altınöz, 2009: 37). Bu duruma çok sinirlenen Yavuz Çaldıran seferi dönüşünde Alaüddevele Bey'i ortadan kaldırmayı düşünüyordu (Gökhan, 2011: 214). Çaldıran seferinden sonra Amasya'ya dönen Yavuz Sultan Selim, seferde büyük hizmet ve gayret göstermiş olan Alaüddevele Bey'in yeğeni Şehsuvar oğlu Ali Bey'i Kayseri Sancak Beyi olarak atadı. Kayseri hemen Dulkadirli topraklarına sınırdı. Yavuz, Şehsuvar oğlu Ali Bey'i Kayseri sancak beyi olarak görevlendirirken, aynı zamanda Dulkadirli'lere bağlı olan Yozgat (Bozok) Sancağı'nı da alması halinde kendisine vereceği vaad etmişti (Altınöz, 2009: 37) Şehsuvaroğlu Ali Bey Kış ayı olmasına rağmen Yozgat üzerine sefer düzenleyerek, burayı ele geçirdi. Yozgat'ta bulunan Alaüddevele Bey'in oğlu Süleyman'ı öldürüp başını keserek Yavuz Sultan Selim'e gönderdi. (Solakzade, 1989: 373). Yavuz vaad ettiği üzere Bozok sancağını da Ali Bey'e verdi. Osmanlı sultanı bu davranışı ile Alaüddevele Bey ve himayesi altında olduğu Memluklu Sultanı Kansu Gavri'ye meydan okuyordu. Alaüddevele bu durumu Memluk Sultanına bildirerek yardım istedi. Memluklu Sultanı Kansu Gavri'de Yavuz'un 1515 yılının mayıs ayında Kemah

üzerine sefer yaptığı esnada, bir elçi gönderip Ali Bey'in Kayseri ve Bozok sancaklarından alınmasını istedi. Buna karşılık Yavuz Sultan Selim Han'da Alüddeve'nin Dulkadir beyliğinden azledilerek yerine Ali Bey'in getirilmesini istedi. Memluk Sultanı Ali Bey'in babası Şehsuvar Bey'in iki devlet arasını açtığından dolayı Kahire'de asıldığını hatırlatarak Yavuz'un bu isteğine karşı geldi (R. Yinanç, 1989: 97). Memluk sultanı Memlukler için Dulkadir Beyliğinin kaybedilmiş olduğunu anlamış ve Yavuz Sultan Selim Han'a Dulkadirliiler üzerinde bir takım haklar talep etmek üzere bir elçi gönderdi. Memluk sultanı Kansu Gavri Osmanlıya gönderdiği elçiyle, Dulkadirli Beyliği üzerindeki yazılı haklarının devamını teklif ederek adının para ve hutbede anılmasını istemişti. Osmanlı Padişahı'nın Memluk elçisine cevabı çok sert oldu: "Sultanınız muktedirse hükümrانlık haklarını kendi ülkesinde muhafaza etsin" Memluk devleti üzerine de bir sefer düzenleyeceğini ima etmişti (Solakzade, 1989: 75).

Yavuz sultan Selim ile Kansu Gavri arasında elçilerin gelip gittiği esnada Dulkadir Beyi tekrar Osmanlı ordusunun iâşe kollarına saldırdı. Bu durum Osmanlı ordusunda birçok hayvanın yemsizlikten telef olmasına ve ordunun savaş gücünde azalmaya sebep oldu. Aynı zaman da Yavuz Sultan Selim Han'ın da sabrının tamamen bitmesine sebep oldu (Tansel, 1969: 104). İran seferine hazırlanan Yavuz Sultan Selim bu duruma çok kızarak seferden vazgeçerek Dulkadir Beyliğini ortadan kaldırmaya karar verdi (Altınöz, 2009: 38).

Osmanlı Sultanı, 19 Mayıs 1515'de Kemah kalesinin fethetti. Bu kalenin fethinden sonra, Dulkadir ülkesi üzerine sefer hazırlıklarına başladı. Şehsuvaroğlu Ali Bey ile Vezir-i Azam Sinan Paşa'yı Dulkadirli almaya memur etti (Ekinci, 2002: 452). Şehzadelik yıllarından itibaren yıldızının bir türlü barışmadığı büyükbabası üzerine bir sefer düzenlemenin vacib olduğuna karar veren Yavuz, Dulkadir ülkesine kendine tabi bir beyin geçişi, ona hem Memlukler karşısında bir avantaj sağlayacak hem de yazın tekrar üzerine yürümeyi düşündüğü Safeviler karşısında geride sorunsuz bir bölge kalmış olacaktı (Emecen, 2010: 162). 5 Haziran 1515 tarihinde Rumeli Beylerbeyi Sinan Paşa komutasında Elbistan'a 30 bin kişilik ordu gönderdi. Sinan Paşa'nın öncü kuvvetleri 10.000 süvariden ve 400 tüfekli yeniçeriden oluşuyordu (Emecen, 2010:162). Sinan Paşa emrindeki orduya Şehsuvar oğlu Ali Bey rehberlik ediyordu (Ekinci, 2002: 452). Bu esnada Yavuz Sultan Selim'de Ürgüp ile Kayseri arasındaki İncesu'ya gelerek harekâtı buradan takip etti (Göğebakan, 2002: 464).

Aynı zamanda Memlukler'den Dulkadirli'lere gelebilecek bir yardımı engellemek için Osmanlı donanması da Akdeniz'e açıldı. Alüddeve Bey ise ilk etapta tedbir olarak haremmini ve hazinesini Turna dağına göndererek Maraş yolu üzerindeki geçitleri tutmaya başladı (R. Yinanç, 1989: 98). Büyük bir tehlike ile karşı karşıya kaldıklarının farkında olan Alüddeve Bey'in emirleri, Osmanlı Padişahıyla anlaşma yapılmasını istemelerine rağmen Alüddeve Bey "Benim Osmanlıdan ne bakım var" diyerek 30 bin kişilik ordusuyla hareket etti (Arifi Paşa, 2011: 550). Alaüddeve Bey'in ilk etapta emrindeki asker sayısı 10.000 kadar olmakla beraber bunların hepsi atlı birliklerdi (Emecen, 2010: 162). Göksun ve Andırın arasındaki Ördekli mevkiinde Sinan Paşa emrindeki Osmanlı ordusunu karşıladı. 13 Haziran 1515'de Ördekli mevkiinde iki ordu savaş durumuna geçince Ali Bey atını ileri doğru sürerek, yüksek bir sesle babası Şehsuvar Bey'in izzet ve ikramına nail olmuş ve ona sadık kalmış olan Dulkadirli'lere kendi tarafına geçmeye çağırdı (Solakzade, 1989: 36). Ali Bey'in bu tahrirkar davetine bir kısım Dulkadirli Türkmenleri uyarak Osmanlı tarafına geçtiler. Böylece Alaüddeve Bey'in kuvvetleri biraz daha azaldı. Sinana Paşa muharebe esnasında ateşli silahlardan istifade ederek arabaların arkasına yerleştirdiği tüfekçi yeniçerileri devreye soktu. Bunların yoğun ateşi Dulkadirli sipahilerini dağıttı. Ardından da atlı birlikler geri çekilen Dulkadir sipahilerini dağıttı (Emecen, 2010:163). Göksun ile Afşin arasında kalan hala aynı isimle Ördekli Köyünde Sinan Paşa ve Ali Bey komutasındaki Osmanlı ordusu Alaüddeve Bey kuvvetlerini darmadağın ettiler. Ördekli mevkiindeki savaş kaybeden Alaüddeve Çinçin Bel'inden aşarak he zamanki gibi Turnadağına çekildi. Yanında ailesi ve çocukları da vardı. Osmanlı ordusu ise Alaüddeve Bey'i ve Dulkadirli kuvvetlerini takibe devam ederek Turnadağ eteklerinde savaşa devam ettiler (Gökhan, 2011: 214). Bu bölgeyi iyi bilen Şehsuvaroğlu Ali Bey yanındaki bin kadar süvari ve iki bin kadar piyade bulunuyordu. Sinan Paşa'da on bin kişilik kuvvetiyle arkadan geliyordu Savaşın bu bölgede tekrar başladı. Sinan Paşanın kuvvetleride savaş alnına intikal ettiler. Üç saat kadar muharebe devam etti (Atalay, 2008: 84). Osmanlı ordusundaki seyislerden biri, elbiselerinin güzelliği ile dikkat çeken Alaüddeve Bey'in üzerine atlayarak onu yere serdi. Öldürdüğü kişinin Dulkadir Bey'i olduğunun fark etmiş ve onun başını keserek, Sinan Paşa'ya götürdü (R. Yinanç, 1989: 98). Alaüddeve Bey'in öldürülüşü ile farklı rivayetler bulunmaktadır.

Alaüddevele Bey'in öldürüldüğünü haber alan Dulkadirliiler onun dört oğlu ve kardeşi Abdurrezzak'ı savaş meydanında bırakarak dağlara kaçtılar. Dört oğlu ve eşleri ile kardeşi Abdurrezzak ise esir düştüler. Ölümüne "merg-i hain" deyimini tarih düşülmüştür (R. Yinanç, 1989: 98). Osmanlı seyisi tarafından başı kesilerek öldürülen Alaüddevele Bey'in yanında bir oğlu ve boy beylerinden otuz kadar bulunmakta olup bunların başları da vuruldu. Bu başlar önce önce Göksun'da Yavuz sultan Selim'e yollandı . O'da bunlardan beş tanesini balmumu dolu tenekelerin içerisinde korku salmak amacı ile Mısır'a gönderdi. Memluk Sultanı Kansu Gavri'nin önüne atılan Bu başlara, Memluk Sultanı "bunlar kefer başı mı ki bana gönderildi" diyerek öfkelenmiştir (Gökhan, 1989: 214). Memluk Devletinin himayesinde ki Dulkadir Beyliğine Yavuz'un son vermesiyle, Memluk Sultanı Kansu Gavri'nin Osmanlı tehlikesini kuzey sınırlarında daha kuvvetli hissetmesine sebep olmuş ve her türlü ihtimale karşı tedbirler almaya yöneltti (Anonim 1992: 528) Alaüddevele Bey'in öldürülmesi ile Dulkadir Beyliği üzerindeki Memluk nüfusuna son verilerek Yavuz adına hutbe okutulmuştur. Böylece beylik kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Ayrıca Dulkadir seferi ile elde edilen ganimetler, Çaldıran zaferindekilerden oldukça fazla olduğu kaynaklarda belirtilmektedir (Arifi Paşa, 2011: 551). Memluk sultanı Kansu Gavri'nin hiç olmazsa bazı yerlerin Alüddevele Bey'in oğullarına bırakılması için yaptığı teklife Yavuz: " kılıçla aldığım yerleri ancak kılıçla teslim ederim" diyerek sert bir cevap vermiştir (Yinanç, 1989: 99). Yavuz Sultan Selim Rumeli Beylerbeyi Sinan Paşa'yı Dulkadir ülkesinin fethindeki başarısından dolayı vezirlik makamına yükseltirken, Şehsuvaroğlu Ali Bey'i de üç tuğlu vezir ünvanı verildi. Osmanlı Padişahı ayrıca savaşta yararlılık gösteren her süvariye birer akçe ile ödüllendirerek memnuniyetini bildirdi (Hammer, 1990: 148). Dulkadir Beyliğinin hükümdarlığına Osmanlı Devletine bağlı kalmak kaydıyla Alaüddevele'nin yeğeni Şehsuvaroğlu Ali Bey'e verildi. Yavuz Sultan Selim 1515 yılının Temmuzunda İstanbul'a döndü (Ercan, 2002: 421).

Alaüddevele Bey'in başı Mısır'da kahire mezarlığına defnedilirken, vücudu da öldürüldüğü Andırın'ın Çuhadarlı köyünde Gökçeli (Gökçebel) denilen mevkiye defnedilmiştir. Üzerine türbe vb yapı inşa edilmeyen mezarların etrafı kireç ve taşla örülmüştür (Altınöz, 2009: 39). Bu bölge günümüzde padişah mezarlığı olarak da bilinmektedir. Ancak onun Maraş ulu camii'nin kible tarafında bulunan haziresine (şuan da Park) gömüldüğü rivayeti de bulunmaktadır. Yine Elbistan Ulu cami

haziresinde de bir Alaüddevle mezarı yer almaktadır. Ancak İ. Gökhan'ın eserinde de bahsettiği üzere “Devleti yıkılmış, adamları öldürülmüş başı kesilerek gövdesinden ayrılmış bir Bey'in 60-70 km uzaktan cesedinin Maraş'a getirilmesi imkansız görülmektedir”. Ayrıca Maraş'ta Aladan denilen tepe üzerinde de Alaüddevle Bey'in başı için yapılmış bir makam da bulunmaktadır (Gökhan, 2011: 215).

Alaüddevle Bey'den sonra Yavuz Sultan Selim, Dulkadirli Ülkesinin idaresini daha önce Osmanlıya iltica etmiş ve önemli hizmetlerde bulunmuş ayrıca Dulkadir ülkesinin Osmanlılar tarafından fethinde büyük yardımlarda bulunan Şehsuvaroğlu Ali Bey'e verdi. Onun devri Dulkadirli Beyliğinin bir Osmanlı vilayeti olmasına doğru gelişen bir geçiş devri oldu. Şehsuvaroğlu Ali Bey Dulkadirli Ülkesinin idaresini aldıktan sonra Osmanlıya son derece sadık kalarak hizmet etti. Alaüddevle Bey tarafından Şah İsmail'in Dulkadir ülkesini istilasından sonra Maraş'a taşınmış olan idare merkezi, Şehsuvaroğlu Ali Bey tarafından yeniden Elbistan'a taşındı (Baş ve Tekin, 2007: 38).

Yavuz Sultan Selim, Şehsuvaroğlu Ali Bey'e çok güveniyordu ancak ileriye düşünerek Dulkadiroğullarına karşı denge unsuru olarak, Çaldıran savaşı dönüşü, Ağrı ve Doğubayezid civarında güçlü bir aile olan ve Dulkadir ülkesinin fethinde büyük yararlılığı görülen Bayezidoğullarını Dulkadiroğlu Alaüddevle Bey'in ortadan kaldırılmasından sonra Maraş'a yerleştirmiştir. Bayezidli ailesinin reisi İskender Bey, Ördekli savaşına da iştirak etmiş; akabinde Osmanlı devletince kendisine “Çavuşbaşı”lık unvanı verilerek Maraş'ta oturtulmuştur. Burada, İskender Bey'e “arpalık” olarak birçok arazi verilmiştir (Atalay, 2008: 58-60).

SONUÇ

Dulkadir Beyliği 1337-1522 yılları arası hüküm süren, Anadolu Beylikleri içerisinde Osmanlı Devletinin en son ilhak ettiği beyliktir. 100 bin kilometre karelik alanda hâkimiyet kuran Beylik coğrafi ve stratejik konumundan dolayı Osmanlı, Memluk ve Safevi Devletleri arasında tampon bir güç olması nedeni ile son derece önemlidir.

Alaüddevle Bey, Beyliğin, en ihtişamlı zamanı 1480-1515 yılları arasında 36 yıla yakın hüküm sürmüştür.. Dulkadir Beyliği'nin 10. hükümdarı olan Alaüddevle Bey,

döneminin ihtişamı, beyliğini bağımsız hale getirme çabasından kaynaklandığı kanısındayız. Alaüddevle Bey beyliğini bağımsızlaştırma mücadelesinde diğer Dulkadirli Beylerinden farklı olarak askeri gücün yanı sıra devletlerarası diplomatik manevralarıda kullandığını görülmektedir.

Alaüddevle Bey, Beyliğinin hüküm sürdüğü bölgenin coğrafi ve stratejik önemi gereği hem Osmanlı hem de Memluk Devletlerine zaman zaman tâbi olarak zaman zaman da karşı koymak suretiyle, adı geçen devletleri uzun müddet oyalamıştır. Aynı zamanda Akkoyunlu Devletinin yıkılma sürecinde Doğu Anadolu Bölgesinde yayılcı bir politika izlenmiştir. Mardin, Urfa, Diyarbakır Harput kısa süreli de olsa beyliğin hakimiyeti altına girmiştir. Ancak Safevi Devletinin kurulması ve Şah İsmail'in Doğu Anadolu Bölgesin deki istilacı faaliyetleri ile Dulkadir Beyliği ndeki şii halkın desteği Beyliğin bölgedeki faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir. Alaüddevle Bey Beyliğini bağımsız bir devlet haline getirmek için büyük cesaretle hareket etmiş ve büyük iddialar peşinde olduğunu göstermiştir. Ancak bu iddialarına düzensiz bir orduya sahip olmasından dolayı ulaşamamıştır. Alaüddevle Bey döneminde Anadolu ve Doğu Anadolu da birçok şehir ele geçirilmiş ancak bu şehirlerin Safevi, Osmanlı ve Memlûk devletlerinin kontrolü altında olması nedeni ile buralarda fazla tutunamamıştır.

Sonuç olarak, Alaüddevle Bey, Safevi Devleti ile izlediği denge politikasında daha tutarlı davranıp başarılı olsaydı ve Osmanlı Devleti ile olan ilişkilerini iyi tutmaya çalışıp Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran seferinde ki yardım talebine olumlu cevap vermiş olsaydı Beyliğin daha uzun süre hüküm süreceği kanısındayız. Osmanlı, Memluk ve Safevi üçgeni arasında denge politikası takip ederek devam ettirilen Dulkadir Beyliği, Safeviler'in ortaya çıkışı ve Akkoyunluların zayıflaması ile doğu ve güneydoğuda hâkimiyet kurmaya çalışmış, ancak görüldüğü üzere bunda da başarılı olamamıştı. Alaüddevle Bey Osmanlı Memlûk ve Safevi Devletleri arasında denge politikası takip ederek, beyliğini devam ettirmeye çalışmış ancak Memlukler ve Safeviler'e ağırlık vermesi Osmanlılarla ilişkilerinin bozulmasına neden olmuştu. Osmanlı Devleti ile ilişkilerini düzeltilememiş ve Dulkadir Beyliği tamamen Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

KAYNAKÇA

Altınöz, İ. (2009). Dulkadir Eyaletinin Kuruluşu ve Gelişmesi, Kahramanmaraş: Ukde Yayıncılık.

Angiolell G. M., D'Alessandri V. (2007). Seyyahların Gözüyle Sultanlar ve Savaşlar (Çev. Tufan GÜNDÜZ). İstanbul: Yeditepe yayıncılık.

Anonim, (1992). "Memlûkler" Mad., Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C. 6, İstanbul: Çağ Yayıncılık.

Arifi Paşa, (2011). "Elbistan ve Maraş'ta Dulkadir Oğulları Hükümeti", Ed.: Yaşar Alparslan, Serdar Yakar, Kahramanmaraş: Ukde Yayıncılık.

Atalay, B. (2008). " Maraş Tarihi ve Coğrafyası" Editörler Yaşar Alparslan, Serdar Akar Kahramanmaraş: Ukde Yayıncılık.

Baş, Y., Rahmi T. (2007). "Maraş Vakıfları (Dulkadiroğlu ve Osmanlı Dönemi)" Konya/Ereğli: Oğuz Dulkadiroğlu Bektit Kültürünü Yaşatma Derneği Yayınları.

Döğüş, S. (2008). "Osmanlılar'ın Fethine Kadar Dulkadirli Türkmenleri", Maraş Tarihinden Bir Kesit, Dulkadir Beyliği Araştırmaları I, Ed.: Yaşar Alparslan, Mehmet Karataş, Serdar Yakar Kahramanmaraş: Ukde Yayıncılık.

Ekinci, M. (2002). " Yavuz Sultan Selim Döneminde Osmanlı-Safevî İlişkileri", Türkler Ansiklopedisi, C. 9, (446-458). Ankara: Yeni Türkiye Yayıncılık.

Ercan, R. (2002). "Yavuz sultan Selim Dönemi", Türkler Ansiklopedisi, C. 9, (421-445) Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Hammer, J.V. (1990). Büyük Osmanlı Tarihi, C. I, (270-272). İstanbul: Üçdal Neşriyat Yayınları.

Gökhan, İ. (2011). Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş Tarihi, Kahramanmaraş: Ukde Yayıncılık.

Gündüz, T. (2010). Son Kızılbaş Şah İsmail, İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Karaca B. (2002). Safevi Devletinin Ortaya Çıkışı ve II. Bayezid Dönemi Osmanlı- Safevî İlişkileri, Türkler Ansiklopedisi, C. 9, (409-418) . Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Kılıç, R. (2004). Şah İsmail'in Dulkadıroğulları Devleti Üzerine Yaptığı Orta Anadolu Seferi (1507) ve Sonuçları, I. KAHRAMANMARAŞ SEMPOZYUMU 2004, C., I, s.:409-419, İstanbul: Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları.

Öztuna Y. (1989). Devletler ve Hanedanlar, C. II, ss. 1046-1047, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Solakzade, M. H. Ç., 1989, "Solak-zade Tarihi", Hazırlayan: Vahit Çabuk, C. II, ss: 504-505, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Sümer, F. (1992). Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü, Ankara: TTK yayınları.

Tansel, S. (1969). Yavuz Sultan Selim, Ankara: MEB Yayınları.

Uğur, A. (1989). Yavuz Sultan Selim, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.

Uzunçarşılı, İ. H. (1989). Osmanlı Tarihi, C. II, ss: 257-258, Ankara: TTK yayınları.

Yinanç, M. H. (1993). "Elbistan" mad., İA, C. IV ss: 661-662, İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi yayınları.

Yinanç, M. H. (1993). "Dulkadirliler" mad., İA, C. III, ss: 656-657, İstanbul: TDV Yayınları. İslâm Araştırmaları Merkezi yayınları.

Yinanç, R. (1989). Dulkadir Beyliği, Ankara: TTK Yayınları.